

SKIRTINGO METŲ LAIKO ĮTAKA BULIŲ SPERMOS KOKYBINIAMS RODIKLIAMS

Vidmantas Pileckas, Artūras Šiukščius, Violeta Razmaitė

Gyvulininkystės institutas, Lietuvos sveikatos mokslų universitetas

R. Žebenkos g. 12, LT-82317 Baisogala, Radviliškio r.; el. paštas: vidmantas@lgi.lt

Santrauka. Darbo tikslas buvo ištirti skirtingo metų laiko (mėnesių) įtaką bulių spermos kokybės rodikliams Lietuvos klimato sąlygomis. Spermos paėmimo laiko (mėnesio) įtakai, spermos kiekiui ir kokybiniais rodikliais nustatyti bulių sperma imta ir šaldyta ištisis metus kas 3–4 dienas. Kiekvieną mėnesį ištirta ir užšaldyta 1–18 ėmimų sperma iš trijų Lietuvos juodmargių veislės 4 metų bulių. Duomenų analizė atlikta taikant dispersinės analizės apibendrinamąjį linijinį modelį (GLM). Į modelį įtrauktas fiksuotas spermos ėmimo mėnesio faktorius kalendorinių metų laikotarpiu.

Tyrimai parodė, kad bulių spermos ėmimo laikas skirtingais metų mėnesiais didesnę įtaką darė antrųjų negu pirmųjų ejakuliatų tūriui. Didžiausio tūrio ejakuliatai buvo rugpjūčio mėnesį. Didžiausias abiejų ejakuliatų spermatozoidų judrumas nustatytas kovo mėnesį, kai jis ryškiausiai skyrėsi nuo spermatozoidų judrumo pirmuose spalio mėnesio ejakuliatuose ir gruodžio bei rugpjūčio mėnesių antruose. Spermos ėmimo mėnuo turėjo įtakos ir spermos koncentracijai, tačiau didžiausios koncentracijos pirmieji ejakuliatai buvo spalio, o antrieji – rugpjūčio mėnesiais. Spermos koncentracijos mažėjimo tendencija pastebėta tarp vasario ir gegužės bei kovo ir rugpjūčio mėnesių, o didėjimo – tarp kovo ir lapkričio. Didžiausias abiejų ejakuliatų, pripažintų tinkamais krikonservuoti, vidutinis tūris buvo rugpjūčio, gegužės ir lapkričio mėnesiais. Praskiestos spermos rugpjūčio mėnesį gauta vidutiniškai 56,3 ml ir 59,6 ml daugiau, o gegužės mėnesį – 42,4 ml ir 45,6 ml daugiau, nei atitinkamai vasario ir sausio mėnesiais. Rugpjūčio mėnesį užšaldyta vidutiniškai 215,7 dozių daugiau nei kovo. Didžiausiu judrumu, nustatytu atšildžius krikonservuotą spermą, išsiskyrė paimta gegužės mėnesį. Jos judrumas buvo 49,4 proc., tuo tarpu lapkričio mėnesį – 41,7 proc. Tačiau spermatozoidų judrumui, nustatytam praėjus 5 val. po krikonservuotos spermos atšildymo, spermos paėmimo laiko įtaka nenustatyta.

Raktažodžiai: sperma, kokybiniai rodikliai, paėmimo laikas, buliai.